

SZERKESZTŐSÉG:

Felelős szerkesztő: LENTE GÁBOR
KISS TAMÁS örökös th. főszerkesztő
Olvasószerkesztő: SILBERER VERA
Tervezőszerkesztő: HORVÁTH IMRE

Szerkesztőbizottság:

KEGLEVICH GYÖRGY,
a szerkesztőbizottság elnöke,
BÁLINT MÁRIA, BUZÁS ILONA,
DOMBRÁDY ZSOLT, FÁBIÁN ISTVÁN,
GREINER ISTVÁN, HANCSÓK JENŐ,
ifj. SZÁNTAY CSABA, KALÁSZ HUBA,
KISS TAMÁS, MERNYÁK ERZSÉBET,
SKODÁNE FÖLDES RITA,
SZÉPVÖLGYI JÁNOS, TÖMPE PÉTER,
ZÉKÁNY ANDRÁS

Szerkesztők:

ANDROSITS BEÁTA, DOBÓ DORINA,
KEGLEVICH KRISTÓF, KERTI GÁBOR,
NAGY GÁBOR, PAP JÓZSEF SÁNDOR

Szerkesztőségi titkár: SÜLI ERIKA

Kapják az Egyesület tagjai és a megrendelők
A szerkesztésért felel: LENTE GÁBOR

Szerkesztőség: 1015 Budapest, Hattyú u. 16.

Tel.: 36-1-225-8777, 36-1-201-6883

Fax: 36-1-201-8056

E-mail: mkl@mke.org.hu

Kiadja a Magyar Kémikusok Egyesülete

Felelős kiadó: SZABÓ JÁNOS ZOLTÁN

Nyomdai előkészítés: HORVÁTH IMRE

Nyomás: Europrinting Kft.

Felelős vezető: ENDZSEL ERNŐ

ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Kémikusok Egyesülete

Az előfizetési díjak befizethetők a CIB Bank

10700024-24764207-51100005 sz.

számlájára „MKL” megjelöléssel

Előfizetési díj egy évre 11 400 Ft

Egy szám ára: 950 Ft. Külföldön terjeszti

a Batthyany Kultur-Press Kft.,

H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.

1251 Budapest, Postafiók 30.

Tel./fax: 36-1-201-8891, tel.: 36-1-212-5303

Hirdetések-Anzeigen-Advertisements:

SÜLI ERIKA

Magyar Kémikusok Egyesülete,

1015 Budapest, Hattyú u. 16.

Tel.: 36-1-201-6883, fax: 36-1-201-8056,

e-mail: mkl@mke.org.hu

Aktuális és archivált számaink honlapunkon

(mkl.mke.org.hu) olvashatók

Index: 25 541

HU ISSN 0025-0163 (nyomtatott)

HU ISSN 1588-1199 (online)

DOI: 10.24364/MKL.2024.02

A lapot az MTA MTMT indexeli, és a REAL,
továbbá az Országos Széchényi Könyvtár
(OSZK) Elektronikus Periodika Adatbázisa
és Archívuma (EPA) archiválja

A februári szám véglegesítése arra az időszakra esett, amikor oktatási intézményeink – beleértve a középiskolákat és egyetemünket is – az ünnepekre való tekintettel bezártak csakúgy, mint a kutatási intézetek és a vegyipari gyárak. Ennek következményeként a februári számban az oktatási és ipari vonatkozások talán kissé hátrébb szorultak. Mindenesetre hadd említsem meg, hogy a 2022-es év végi/2023-as év eleji, a súlyos energiaválság miatti hosszabb leállás egy év múltán már nem ismétlődött meg. A 2024 elején is tapasztalt enyhe tél nyilván előnyös a háztartások számára (is), viszont nyilvánvaló, hogy a szélsőséges időjárás (a rengeteg csapadék és árvíz) egy összetettebb változás következménye. Sajnos a Covid – igaz, szelídebb variációkban – nagymértékben terjed. Vigyázzunk egymásra!

Kijelenthetjük, hogy a februári lapszám felhozatala igen gazdag. 2023-ban már szerepeltek írások a lapban a 110 éves Egisről. A mostani füzetben felelős szerkesztőnk jóvoltából bemutatkozik Poroszlai Csaba, az Egis Gyógyszergyár Zrt. vezérigazgatója. Összefoglalja a gyár nagy korszakait, beszél a jelenről, a jövőről és a MKE-vel fennálló kapcsolatokról.

Az írások nagy része az ősz során odaítélt Nobel-díjakkal foglalkozik: ez a téma mindenki számára érdekes olvasmány. A kémiai Nobel-díjat három tudós, Moungi Bawendi, Louis Brus és Alexej Jekimov kapta a kvantumpöttyek területén elért – egymástól független, mégis összefüggő – kutatásaiért. A kvantumpöttyek nem szigorúan molekulárisak, hanem inkább 1–10 nm közötti átmérőjű anyagalmazok. Kukovecz Ákos írásából többet is megtudhatunk. A fizikai Nobel-díjat Pierre Agostini, Anne L'Huillier és Krausz Ferenc kutatók nyerték el az atomosodperces (10^{-18} s-os) vizsgálati módszer megvalósításáért. Pálfalvi László összefoglalója révén megérthetjük a felfedezés igazi jelentőségét. Hargittai István akadémikus a fizikai Nobel-díjhoz kapcsolódva, „A megfigyelés sebessége” címmel, Oláh György találmányából kiindulva, Earl Muetterties változatos szerkezetű molekuláinak élettartamán át, valamint saját gázfázisú elektronfrakciós kutatásaihoz kapcsolódóan keresztesül érdekes, az időskálához kapcsolódó vonatkozásokat gyűjtött össze. Az orvosi Nobel-díjról már sokat hallhattunk. Ezúttal Kemenesi Gábor összefoglalóját olvashatjuk a Karikó Katalinnak és Drew Weissmannak odaítélt elismeréséről. Ehhez kapcsolódik Kiss Tamás ismertetése Karikó Katalin Áttörések – Életem és a tudomány című könyvéről, ami érdekes olvasmánynak ígérkezik. Ha már a februári lapszám fókuszában a Nobel-díjak vannak, remek háttéranyag Duda Ernő beszámolója a díjak átadásáról.

Milen Mátyás írása azt elemzi, miért jelenik meg a kémiai szakirodalomban a vízre két pKa érték (már egységesítik). A cikkek sorát Kovács Lajos „Russel Marker” sorozatának 2. része zárja.

Jó olvasást kívánunk!

El kell még mondani, hogy a MKE megújult vezetése az IB bevonásával gőzerővel dolgozik a reformokon, hogy egy pandémia utáni időkhöz igazodó, fenntartható és rentábilisan működő egyesület jöjjön létre. Terveink szerint hamarosan meghirdetjük a 2024 júniusára tervezett Vegyészkonferenciát, melyet a Szerves és Gyógyszerkémiai Szakosztály vezetősége szervez.

2024. február

Keglevich György

Keglevich György
az MKL szerkesztőbizottságának elnöke,
IB-tag, a Szerves és Gyógyszerkémiai Szakosztály elnöke

TARTALOM

110 ÉVES AZ EGIS

„Az Egis kémia nélkül megáll”. Beszélgetés Poroszlai Csabával,
az Egis Gyógyszergyár Zrt. vezérigazgatójával

34

NOBEL-DÍJ, 2023

Kukovecz Ákos: Kémiai Nobel-díj, 2023: kvantumpöttyek, a nanovilág színes magjai

37

Pálfalvi László: Hé, elektron, most röpül a kismadár!

A 2023-as fizikai Nobel-díj kapcsán

40

Hargittai István: A megfigyelés sebessége

43

Kemenesi Gábor: Karikó Katalin Nobel-díja és az mRNS-vakcinák üzenete

47

Kiss Tamás: Olvasnivalót ajánlanék

(Karikó Katalin: Áttörések – Életem és a tudomány)

49

Duda Ernő: Stockholm, 2023. december 10.

50

VEGYIPAR ÉS KÉMIATUDOMÁNY

Milen Mátyás: A víz két pKa értéke: 14,0 és 15,7

50

VEGYIPAR- ÉS KÉMIATÖRTÉNET

Kovács Lajos: Russell Marker. Második rész

52

VEGYÉSZLELETEK

Lente Gábor rovata

56

A HÓNAP KÉMIAI PUBLIKÁCIÓJA

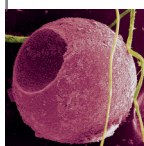
58

EGYESÜLETI ÉLET

60

A HÓNAP HÍREI

63

Címlapunkon:

Nobel-díjas

felfedezések, 2023.

CdS-quantumpötty

– sejtek, biomolekulák

megvilágítására is

alkalmas. (Courtesy

of Pacific Northwest

National Laboratory)